

a történelmi jelentőségű rockopera, az
ISTVÁN A KIRÁLY
laudációja

Az első méltatást Szokolay Sándor mondta el 1995. december 20-án a budapesti Szent István Bazilika Szent Jobb kápolnájában.

(Megtartottuk a rögtönzött előadás szóbeli jellegét.)

Tisztelt Bizottság!

Előre kell bocsátanom, hogy a populáris zenének nem vagyok szakértője, még rendszeres hallgatója sem — sem rajongója, sem elítélője. Mindezek ellenére ajánlom és támogatom Szörényi Levente *István a király* című művét. Nem az én műfajom, de ez nem szól ellene, sőt ott voltam az ősbemutaton, őszinte meghatottsággal hallgattam és néztem — az akkori időben ugyancsak — TETTnek számító bátor témaválasztást. Nagy áttörést jelentett ez a jellegzetesen „magyarközlendő”! Végre a populáris zene kilépett az intim-érzékiség bűvköréből. S nem félt a felületen túli, mélyebb mondanivalótól. S talán az igénytelenebbeknek erre az „üzenet”-re (az akkori szemlélet-befolyásoló időkben) nagyobb szükségük volt, mint a szellemiekben bővelkedő „vájtfülűeknek”. Sokakhoz szóló mű ez, és nem is épp igénytelen! E műfaj tömegeihez szólni szerintem (finnyásság nélkül): misszió! Az ún. „komolyzene” — valljuk be — nem szól a teljes nemzethez... s nem a „mi közösségünké”, miért irigyeljük tehát az effajta élményt?

Rendkívül fontosnak tartom, hogy az *István a király* a nemzetről és a széles tömegekhez szól. A múltat a jövőbe vetítő igénye épp a bemutató méltatlan korára fért rá. A dramaturgiája fény- és árnyékszerűen kontrasztos. A szereplők karaktere kifejezetten színpadszerű. Kielezett ilyen szempontból a „nemzetalapító” morális-hitű Szent István s a vele szembenálló, pogány-hagyományú Koppány. A mű egyikük mellett sem teszi le a voksot, hanem „vonzóvá tételükkel” feszíti életszerűvé és maivá s erősen „áthallásossá”!

Az időszerűség ötvöződik a műfaj lehetőségeivel... És Szörényi már az Illés-korszakban is kereste a népzenei ihletést, a virágének-szerűséget. Sikere éppen abban rejlik, hogy átkomponáltsága ellenére „nótaszerű számokba” tömöríti mondanivalóját. A könnyűzene ritkán némít el valakit „belső csendességgel”, ő itt „elnémításra” is mert törekedni. Egyszerre dinamikus és líraian dallamos. De a sikert nehéz magyarázni. Kétségtelen: nagy siker! S joggal! Érdekes, a műfajtól eltérő a hangszerelése.

Ez a mű hasznosan szép!

A play-back felvételek lehetővé tették, hogy a színészi játék is megjelenék, ezt élő zenével nem lehetett volna megoldani. A *Jézus Krisztus szupersztár* óta a világon ennyire összefogott alkotás nem készült. (Bárcsak ne az — egyesek szerint — „amerikai szemétnék” nevezett kultúra jönne ide, hanem ilyen darabok!)

Szörényi az *István a királyt* nagyon szerencsés pillanatban komponálta. Nagyon örülnék, ha lenne riválisa, mert így nagyon elmagányosodik. Őt a Nemzeti Társaskörben ismertem meg, többször jártam nála, beszélgettünk. Úgy érzem, hogy azok az átkok, amelyeket nagyon komoly és neves emberek hangoztatnak Szörényi ellen — mondjuk így, magyar „átokbetegség” —, igazságtalanok.

Magyarországon az úgynevezett populáris zene és a komolyzene haragban van egymással. De végezetül elmondanám, hogy az az érzésem, hogy az *István a király* a mai magyar opera közönségére is valamilyen hatással volt.

Összefoglalva: örvendetes lenne, ha a rockopera itthoni útját meghatározná ez a Szörényi-példa.

Szokolay Sándor

BRÓDY János zenész, zeneszerző, szövegíró, előadóművész (Budapest, 1946). A BME Villamosmérnöki Karán tanult 1964 és 1969 között. 1963—73-ban az Illés együttes, 1974-84-ig a Fonográf együttes tagja, 1978-tól önállóan koncertezik. Több mint hatvan nagylemez elkészítésében vett részt, kb. 500 dal szövegét és 100 dal zenéjét szerezte. Filmekhez és színdarabokhoz is komponált zenét. A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete zenei tagozatának elnöke. 1993 óta a Demokratikus Charta szóvivője. 1994-től a Fotex Rt. igazgatóságának tagja.

Kitüntetései: SZOT-díj (1981), a Magyar Művészetért Alapítvány különdíja (1990), Huszka Jenő-díj (1996), Liszt Ferenc-díj (1996).

SZÖRÉNYI Levente gitáros, énekes, zeneszerző, szövegíró (1945. Gmunden, Ausztria). Hegedűn és gitáron tanult játszani, majd négy évig Bágyoni Gézánál éneket tanult. 1965-ban kezdett Bródy Jánossal dolgozni. 1962-ben a Mediterrán-, 1963-64-ben a Balassa-, 1965-73-ig az Illés együttes tagja. 1965-ben a Magyar Rádió amatőr vetélkedőjén első díjat nyerne. 1966-ban a táncdalfesztiválon szerepelnek (*Még fáj minden csók*), 1968-ban győznek (*Amikor én még kissrác voltam*). 1974-81-ben a Fonográf együttes alapító tagja. 1981-ben részt vesz *A koncerten*. 1984-ben visszavonul a színpadtól. 1987-ben a *Maradj közöttünk* segélykoncert himnuszának szerzője. 1988-ban részt vesz Szegeden *A felkelő nap háza* című nemzetközi népzenei fesztivál létrehozásában.

Kitüntetései: az év zeneszerzője (1983), Erkel Ferenc-díj (1983), KISZ-díj, SZOT-díj (1981), a Magyar Művészetért Alapítvány különdíja (1990), Huszka Jenő-díj (1996).

Főbb művei: zenés darabok: *Human Rights* (oratórium, 1968), *Kőműves Kelemen* (rockballada, 1982), *István a király* (rockopera, 1983), *Fehér Anna* (rockballada, 1988), *Fénylő ölednek édes örömeiben* (oratórium, 1989), *Atilla Isten kardja* (1993); nagylemezek: hat Illés-, nyolc Fonográf-, húsz Koncz Zsuzsa-, öt Halász Judit-lemez, *Utazás* (szóló, 1974), *Hazatérés* (szóló, 1980).

